

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การจัดการเรียนแบบสองภาษา

2.1.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษา

Bilingual ตามความเห็นของ De Mejiá (2002) หมายถึง การที่บุคคลสามารถใช้ภาษาได้สองภาษา คือผู้เรียนสามารถพูดหรือใช้ภาษาที่เป็นภาษาที่สองได้ คล่องแคล่วเหมือนใช้ภาษาแม่ ส่วนจะเลือกภาษาใดเป็นภาษาที่สองก็ขึ้นอยู่กับความจำเป็น ในการใช้ภาษาของแต่ละประเทศ การศึกษาระบบสองภาษาตาม Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics (Richards, Jack C. & Schmidt, Richard. (Eds), 2002) ได้ให้ความหมายว่า การใช้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศในการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ ซึ่ง Colin Baker (2001) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมอีกว่า การจัดการศึกษานั้นเด็กต้องเรียนภาษาที่สองควบคู่ไปกับภาษาท้องถิ่นหรือภาษาหลักของประเทศ ซึ่งต้องอาศัยการส่งเสริมการเรียนรู้สองภาษาในระหว่างที่มีการใช้เกิดขึ้น Fugerson (อ้างถึงใน Baker, 2001) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาระบบสองภาษา หมายถึง การศึกษาสองภาษาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้ตรงกับความต้องการ โดยอยู่บนพื้นฐานของระบบการศึกษาและสังคมเศรษฐกิจของประเทศ ที่จะทำให บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมรอบตัวได้ และมีปฏิสัมพันธ์สามารถสื่อสารกับชนชาติอื่นได้ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้กับตนเองในเรื่องของอาชีพเพื่อพัฒนาสถานะทางสังคมที่ดีขึ้น นอกจากนี้ Andersson & Boyer (1970) ยังได้ให้ความหมายของการศึกษาระบบสองภาษาว่าหมายถึง การจัดการเรียนการสอนเป็นสองภาษาและมีการใช้ภาษา ทั้งสองเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางส่วนหรือทั้งหมดของหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับความหมายของการศึกษาระบบสองภาษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1994 ในหมวด E บททั่วไป ตอนที่ 7501 ได้ให้ คำนิยามของการศึกษาระบบสองภาษาว่าหมายถึง หลักสูตรการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีข้อจำกัดด้านภาษาอังกฤษ (Limited English Proficiency: LEP) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางด้านภาษาทั้งสองคือภาษาแรกและภาษาที่สองของผู้เรียน ซึ่งรวมถึงวิชาการของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษาแห่งชาติ

ดังนั้นความหมายของการศึกษาระบบสองภาษาอาจสรุปได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาที่ใช้ภาษาที่สองควบคู่กับภาษาท้องถิ่นหรือภาษาหลักของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถใช้ภาษาได้สองภาษาและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อการศึกษาและเพื่อการประกอบวิชาชีพ ซึ่งรวมถึงผู้เรียนสามารถใช้เป็น เครื่องมือในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้

2.1.2 เนื้อหาสาระของการเรียนการสอนแบบหลักสูตรแบบสองภาษา

การจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษาในประเทศไทยยังคงยึดสาระการเรียนรู้ตามหนังสือของ สสวท. สำหรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเนื้อหาสาระการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์มีรายละเอียดดังนี้

สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

- สาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้นี้เป็นสาระหลักของวิทยาศาสตร์พื้นฐาน ที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนรู้ ประกอบด้วยส่วนที่เป็นเนื้อหา แนวความคิดหลักวิทยาศาสตร์ และกระบวนการ สาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 8 สาระหลักดังนี้
 - สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต
 - สาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม
 - สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร
 - สาระที่ 4 แรงและการเคลื่อนที่
 - สาระที่ 5 พลังงาน
 - สาระที่ 6 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก
 - สาระที่ 7 ดาราศาสตร์และอวกาศ
 - สาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.2 การจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษาในเขตกรุงเทพมหานคร

โรงเรียนระบบสองภาษาของประเทศไทยแต่เดิมมีเพียงโรงเรียนสอน ภาษาจีนเท่านั้น จาก การอพยพและขยายตัวของชุมชนชาวจีนในประเทศไทยในขณะนั้น มีการ สอนภาษาจน 6 ชั่วโมงต่อวันและเรียนภาษาไทยเพียงหนึ่งชั่วโมงเท่านั้น ทำให้รัฐบาลไทย พยายามหาวิธีให้ประชาชนจงรักภักดี ต่อชาติ จึงมีนโยบายให้ประชาชนต้องได้รับการศึกษาให้อ่าน และเขียนภาษาไทยได้ และออกกฎหมายจำกัดชั่วโมงการเรียนภาษาจีนในโรงเรียนทุกแห่ง ปรากฏ ว่าโรงเรียนจีนจำนวนมากไม่ ปฏิบัติตามกฎหมายจึงถูกทางราชการสั่งปิดลง หลังจากสนธิสัญญามิตรภาพไทย-จีน เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2495 ทำให้โรงเรียนสอนภาษาจีน ในเมืองไทยได้เกิดขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่งตามระเบียบของ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งในปัจจุบันมีการ จัดการเรียนการสอนภาษาจีน ประมาณ 6 - 8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ในปี พ.ศ. 2500 โรงเรียนระบบสองภาษาประเภทโรงเรียนนานาชาติแห่ง แรก ได้เกิดขึ้น เพื่อให้การศึกษาแก่บุตรธิดาของชาวต่างชาติที่พำนักอยู่ในประเทศไทย โดยรัฐบาลได้ อนุญาตให้นักเรียนไทยที่ใช้ชีวิตอยู่ในต่างประเทศไม่ต่ำกว่า 3 ปีเข้าศึกษา ทำให้ผู้เรียนชาวไทย ที่ไม่เคยไปศึกษา ในต่างประเทศไม่สามารถเข้าศึกษาได้ โรงเรียนนานาชาติเป็นโรงเรียนในระบบที่ ใช้หลักสูตรสากล หรือหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเองที่ไม่ใช่หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึง การศึกษา ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่มีความเป็นนานาชาติอย่างสมบูรณ์แบบซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละโรงเรียนว่าจะใช้หลักสูตรของประเทศใด เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น โดยมีการใช้ ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนโดยไม่จำกัดเชื้อ ชาติ ศาสนา และ ไม่ขัดต่อศีลธรรมความมั่นคงของประเทศ โรงเรียนนานาชาติส่วนใหญ่สอนตั้งแต่ ระดับอนุบาลขึ้นไป ถึงเกรด 12 (เทียบเท่ามัธยมศึกษาปีที่ 6) โดยดำเนินการตามพระราชบัญญัติ การศึกษาเอกชน กฎกระทรวง และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถรับ นักเรียนไทยได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของจำนวนนักเรียนที่มีอยู่ทั้งหมดในโรงเรียน

ส่วนโรงเรียนในโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนเริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2538 สืบเนื่องจากผู้ปกครองที่มีฐานะนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนในโรงเรียนนานาชาติ หรือ ไปเรียนต่างประเทศ ทำให้รัฐบาลในขณะนั้น ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาที่ยังไม่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยไม่ด้นัก จึงออกนโยบายส่งเสริมคุณภาพ การศึกษาเพื่อเป็นการยกระดับการศึกษาในประเทศไทย

กระทรวงศึกษาธิการจึงอนุญาตให้ โรงเรียนดำเนินโครงการจัดการเรียน การสอนเป็น ภาษาอังกฤษขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เด็กนักเรียนไทยได้มีความรู้ความสามารถทัดเทียมกับ เด็กนักเรียน ชาติอื่นๆ ทั่วโลกและให้คนไทยมีความรู้ความสามารถในการติดต่อสื่อสารทางธุรกิจ การค้า การ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการติดต่อทางด้านสังคมกับคนได้ทั่วโลกในยุคโลกาภิวัตน์ โดย ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนทุกรายวิชา ยกเว้นวิชา ภาษาไทย และวิชาสังคมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย กฎหมายไทย ประเพณีและ วัฒนธรรมไทย ในระยะแรกมีโรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการจัดการเรียนการสอน เป็น ภาษาอังกฤษ จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย โรงเรียนสารสาสน์ เอกตรา และโรงเรียนอุดมศึกษา

ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกาศใช้ ได้มีการ เปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างมากในการขยายโอกาสสำหรับผู้เรียน ส่งผล ให้โรงเรียนที่ใช้ ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนในประเทศไทยเป็นที่ต้องการจากผู้ปกครองเพิ่มขึ้น และขยายจำนวน โรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนเข้าสู่โรงเรียนของรัฐบาล ซึ่งปรากฏว่า ในปี พ.ศ. 2541 มี การขยายโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ดำเนินการ โดยใช้หลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเป็นแนว ปฏิบัติ ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการจัดการประเมินโครงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนขึ้น ปรากฏว่าผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเรียนอยู่ในชั้นอนุบาล ชั้น ประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษาส่วน ใหญ่มีความพึงพอใจมากในด้านการพัฒนา และเห็นได้ อย่างชัดเจนว่าผู้เรียน มีทักษะด้านความรู้ ความคิดและสามารถจัดระบบการทำงานของตนเองได้ ดี ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน แต่ถึงอย่างไร ก็ตามผู้ปกครองบางส่วนมีความเห็นว่าโรงเรียนควร ปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการจัดการเรียน การสอนโดยใช้ ภาษาอังกฤษเป็นสื่อถือว่าเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาที่นำไปสู่การใช้ กระบวนการจัดการ ให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ตลอดจนมีความสอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการของสังคมและ พัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

ในปี พ.ศ. 2544 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกคำสั่งที่ วก 1065/2544 ลง วันที่ 9 ตุลาคม 2544 เรื่องนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ เป็นภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ของสถานศึกษาทั้ง ภาครัฐและภาคเอกชนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ เท่าเทียม และเป็นธรรม สอดคล้องกับหลักการและ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับตามนโยบายของรัฐบาล โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาโดยมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถ และทักษะ การใช้ภาษาอังกฤษในระดับสากล ซึ่ง

มีลักษณะพิเศษโดยผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมที่ หลากหลาย เพื่อส่งเสริมความสามารถทางด้านวิชาการ และพัฒนาบุคลิกภาพ ผ่านกระบวนการ จัดการเรียนการสอน การใช้วัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นกรณีพิเศษ นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามหลักสูตรปกติ โดยมุ่งเน้นการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ ส่วนหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนจะเป็น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นแกน และมีการ พัฒนาเพิ่มเติมบางส่วน เพื่อให้เหมาะสมกับการสอนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในวิชาต่างๆ ตามที่ โรงเรียนกำหนด และต้องดำเนินการสอนโดยครูชาวต่างประเทศที่เป็นเจ้าของภาษา โดยมีครูไทย ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เป็นผู้มีส่วนร่วมในการสอน (Team Teacher) หรือดำเนินการสอนโดยครูไทยที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาอังกฤษ

โรงเรียนในโครงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน ภายใต้การดูแลและส่งเสริมของกระทรวงศึกษาธิการ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ โรงเรียนเอกชน ดูแลโดยสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และโรงเรียนรัฐบาลดูแล โดยสำนักพัฒนา นวัตกรรมจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งขณะนี้โรงเรียนในโครงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 – 2548 จำนวนทั้งสิ้น 172 โรงเรียน แบ่งเป็น โรงเรียนเอกชน จำนวน 105 โรงเรียน และโรงเรียนรัฐบาล จำนวน 67 โรงเรียน

2.3 รูปแบบการสอน

ประภาศรี อัสวกุล และคณะ (2548) ได้อ้างถึงการกล่าวถึงรูปแบบการสอนของ บุญชม ศรีสะอาด และนิภา ศรีไพโรจน์ (2531) ว่ามีความหมาย 2 แนวทาง คือ รูปแบบการสอนซึ่งอาจเป็นกิจกรรมหรือวิธีสอน โดยยกตัวอย่างแนวความคิดของ Joyce and Weil (1986) ซึ่งทั้งสองได้แบ่งการสอนเป็นสี่กลุ่ม ได้แก่ รูปแบบที่มาจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รูปแบบที่มาจากกระบวนการคิด รูปแบบที่มาจากบุคคล รูปแบบที่มาจากการปรับพฤติกรรม ส่วนแนวทางที่สองคือรูปแบบการสอนที่เป็นโครงสร้างที่แสดงถึงองค์ประกอบต่างๆ ในการสอนที่นำมาใช้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยได้ยกตัวอย่างแนวคิดตามแบบของ Bloom หรือ Mastery Learning ซึ่งจะมองรูปแบบการสอนเป็นโครงสร้างที่แสดงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการสอนที่จะนำมาใช้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีจุดเด่นของรูปแบบคือมีการตรวจสอบพื้นฐานและการทำให้ทุกคนมีพื้นฐานความรู้ที่เท่ากันก่อนให้ผู้เรียนรู้จุดประสงค์และเกณฑ์ที่จะบรรลุ มีการสอบย่อย และซ่อมเสริมผู้ที่ไม่บรรลุความรู้ตามเกณฑ์

2.4 รูปแบบเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษา

รูปแบบพื้นฐานของการจัดการศึกษาระบบสองภาษาเป็นรูปแบบที่ สถาบันการศึกษาในต่างประเทศนำมาใช้กับโรงเรียนที่เปิดสอนระบบสองภาษา ซึ่งในแต่ละ รูปแบบนั้นมีความแตกต่างกันออกไปตามอิทธิพลของภาษา วัฒนธรรมของท้องถิ่น วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดการศึกษา ทั้งในเรื่องของทฤษฎีการเรียนการสอน การใช้ภาษาภายในชั้น เรียนและกระบวนการจัด

กลุ่มผู้เรียน ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งรูปแบบการจัดการศึกษา ระบบสองภาษาในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

S. May and Other (2004) นักการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์ได้แบ่ง รูปแบบการจัดการศึกษาระบบสองภาษาเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1) การจัดการศึกษาแบบสองภาษาที่ลดภาษาแรก (Subtractive Bilingual Education) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มีการลดภาษาที่หนึ่งของผู้เรียนลง ใน ขณะเดียวกันก็มีการเพิ่มภาษาที่สองแทนที่ให้กับผู้เรียนในกรณีที่ภาษาที่สองเป็นภาษาหลักของประเทศ

2) การจัดการศึกษาแบบเพิ่มภาษาที่สอง (Additive Bilingual Education) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเพิ่มภาษาที่สองให้กับผู้เรียน ใน ขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาภาษาที่หนึ่งของผู้เรียนไว้ด้วย โดยการสอนภาษาทั้งสองแบบคู่ขนานใน อัตราส่วนที่เท่ากันหรือแตกต่างกัน

De Mejiá (2002) ได้แบ่งรูปแบบการจัดการศึกษาระบบสองภาษาเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1) **การศึกษาแบบสองภาษาแนวปรับเปลี่ยน** (Transitional Bilingual Education) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีข้อจำกัดทางภาษาหลักของประเทศ โดยการใช้ภาษาที่หนึ่งของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนในระยะเริ่มต้น คือ 1 – 3 ปี แล้วทำการปรับเปลี่ยนภาษาของผู้เรียนจากการใช้ภาษาที่หนึ่งซึ่งเป็นภาษาแม่หรือภาษาท้องถิ่น ให้เป็นภาษาหลักของประเทศให้เร็วที่สุด เพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการนำเด็กออกจากการใช้ภาษาที่หนึ่งไปสู่การใช้ภาษาหลักซึ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ตัวอย่างเช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการจัดการศึกษาให้กับ ผู้เรียนที่มีข้อจำกัดทางความชำนาญด้านภาษาอังกฤษ ได้แก่ผู้ที่ย้ายถิ่นฐานมาพำนักในประเทศ สหรัฐอเมริกา ยกตัวอย่างเช่นชาวสเปนที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาในประเทศสหรัฐอเมริกาและใช้ ภาษาสเปนเป็นภาษาแม่ จะถูกปรับเปลี่ยนภาษาจากภาษาสเปนซึ่งเป็นภาษาแม่ให้เป็น ภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาเป้าหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มผู้เรียนประเภทนี้จะถูกมองว่า เป็นกลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาและจะถูกแยกออกมาจากเพื่อนร่วมชั้นเรียนปกติ เพื่อนำมาสอนเนื้อหา ในบางวิชาด้วยภาษาแรกของผู้เรียน และมีการสอนเสริมภาษาเป้าหมายคือภาษาอังกฤษ นั้น หมายถึงในเบื้องต้นเด็กจะถูกสอนด้วยภาษาของชนกลุ่มน้อยหรือภาษาแรกของเด็ก คือ ภาษา สเปน และอนุญาตให้ใช้ภาษานั้นได้ในโรงเรียนจนกว่าจะมีความชำนาญในการใช้ภาษาหลัก คือ ภาษาอังกฤษ ในการศึกษาพร้อมกับผู้เรียนปกติที่มีความชำนาญด้านภาษาอังกฤษ

2) **การศึกษาแบบสองภาษาแนวธำรง** (Maintenance Bilingual Education) หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีข้อจำกัดทางภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษา ร่วมของประเทศ โดยการส่งเสริมและพัฒนาภาษาอังกฤษของผู้เรียนด้วยการสอนควบคู่ไปกับ วัฒนธรรมและภาษาที่หนึ่งของเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำรงรักษาภาษาแรกของผู้เรียนให้คง อยู่ รวมถึงเอกลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรมทางเชื้อชาติ ซึ่งการจัดการศึกษาในรูปแบบนี้มี ความเชื่อว่าทักษะต่างๆ ที่เด็กได้เรียนรู้ในภาษาที่หนึ่งจะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของภาษาที่ สองได้ รูปแบบนี้สามารถพบได้ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศ แคนาดา โดยจะมีความแตกต่างทางด้านระยะเวลาการสอนที่นานกว่าการศึกษาแบบสองภาษา แนวปรับเปลี่ยน มีการเริ่มต้นการสอนโดยใช้ภาษาแรกของผู้เรียน และเน้น

ที่จะเพิ่มภาษาที่สอง ให้กับผู้เรียนตลอดเวลา โดยมีการใช้ภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สองในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในภาษาที่สองอย่างแท้จริง (De Mejiá, 2002)

3) การศึกษาสองภาษาแบบเสริมสร้าง (Enrichment Bilingual Education) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนให้กับประชากรส่วนใหญ่ที่ใช้ภาษาหลักของประเทศ เพื่อเสริมสร้างความรู้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ โดยการสอนภาษาทั้งสองภาษา แบบคู่ขนานระหว่างภาษาที่หนึ่งและภาษาที่สองรวมถึงวัฒนธรรมให้แก่เด็ก โดยมีเป้าหมายเพื่อ ส่งเสริมภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศของผู้เรียนไปสู่การพัฒนาความเป็นเอกภาพทางสังคม ตัวอย่างของประเทศที่ได้นำรูปแบบนี้มาใช้ ได้แก่ ประเทศ แคนาดาและประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนระบบสองภาษาที่เน้นการใช้ ภาษาในชีวิตประจำวันและมีการพัฒนาทางภาษาให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง อันจะทำให้เกิด ประโยชน์ต่อชนกลุ่มน้อยและทั้งในระดับชาติได้

2.5 การเปรียบเทียบการจัดการโรงเรียนระบบสองภาษาระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศ

เมื่อนำประเด็นสำคัญของการจัดการโรงเรียนระบบสองภาษาใน ต่างประเทศเปรียบเทียบกับประเทศไทย พบว่า ประเด็นสภาพการจัดการโรงเรียนระบบสองภาษา ของประเทศไทยและต่างประเทศมีจุดเน้นใกล้เคียงกัน นั่นคือจะให้ความสำคัญกับประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) ครูผู้สอน เป็นประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึง โดยเฉพาะครูผู้สอน ชาวต่างชาติที่มีอัตราการเข้าออกสูงในแต่ละโรงเรียนด้วยเหตุเพราะมีการทำสัญญาจ้างเป็นรายปี และการออกจากงานกลางคัน โดยเฉพาะประเทศไทยมีการแย่งชิงครูชาวต่างชาติระหว่างโรงเรียน นานาชาติและโรงเรียนระบบสองภาษาด้วยกัน รวมถึงครูผู้สอนในโรงเรียนระบบสองภาษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และความเข้าใจในการจัดการศึกษาระบบสองภาษา และขาดความชำนาญใน การสอนภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ (English as a Second/Foreign language) ดังนั้นการจัดการโรงเรียนจึงมุ่งเน้นไปที่การฝึกอบรมบุคลากรผู้สอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนภาษาในโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพ

2) สื่อการเรียนการสอน เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนระบบสอง ภาษาโดยเฉพาะตำราเรียนที่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน และการนำหนังสือมาจาก ต่างประเทศมาใช้ในการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจถึงเนื้อหาสาระของวิชา และวัฒนธรรม ได้อย่างแท้จริง เนื่องจากผู้เรียนไม่เคยสัมผัสสภาพแวดล้อมนั้นๆ

3) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ในการจัดการศึกษาระบบ สองภาษาของนักเรียน โดยการติดต่อสื่อสารทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน และสร้างความรู้ความเข้าใจ ของผู้ปกครองถึงการจัดการศึกษาระบบสองภาษา เนื่องจากเมื่อผู้เรียนมีพัฒนาการในการเรียน ภาษาที่ซ้ำ ผู้ปกครองก็มักจะนำบุตรหลานของตนออกจากโรงเรียนในที่สุด เพราะเข้าใจว่าผู้เรียน ทุกคนจะมีทักษะทางด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนได้อย่างรวดเร็วเมื่อได้เข้าเรียนใน โรงเรียนระบบสองภาษา แต่สำหรับประเทศไทยยังพบจุดเน้นที่สำคัญของการจัดการ โรงเรียนระบบสองภาษาในโครงการที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน ที่นอกเหนือไปจากการ จัดการโรงเรียนระบบสองภาษาในต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่การจัดการโรงเรียนระบบสองภาษาใน ประเทศไทยจะเกี่ยวข้องในเรื่องของการบริหารจัดการโรงเรียนมากกว่าคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ของ ผู้เรียน

4) การวางแผนการบริหาร ที่มีส่วนสำคัญต่อการจัดการโรงเรียน ระบบสองภาษาทั้งระบบ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้ และความเข้าใจใน การศึกษาระบบสองภาษาอย่างแท้จริง

5) การบริหารงบประมาณและค่าใช้จ่าย ที่โรงเรียนระบบสองภาษา ในประเทศไทยใช้เงินลงทุนที่ค่อนข้างสูง ทั้งในเรื่องของวิชาการ บุคลากรชาวต่างชาติ และอาคาร สถานที่ ที่ต้องเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนระบบสองภาษา

6) การบริหารงานวิชาการ โดยเน้นในเรื่องของวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร และการวัดและการประเมินผลของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด

7) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพของการจัดการศึกษาระบบสอง ภาษาในประเทศไทย ที่ยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพทางการศึกษาและการจัดการ โรงเรียนอย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีพระราชบัญญัติการศึกษาระบบ สองภาษามาตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1968

2.6 การจัดการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์

2.6.1 วิสัยทัศน์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับทั้งความรู้ กระบวนการและเจตคติ ผู้เรียนทุกคนควรได้รับการกระตุ้นส่งเสริมให้สนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีความสงสัย เกิดคำถามในสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโลกธรรมชาติรอบตัว มีความมุ่งมั่นและมีความสุขที่จะศึกษาค้นคว้า สืบเสาะหาความรู้เพื่อรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผล นำไปสู่คำตอบของคำถาม สามารถตัดสินใจด้วยการใช้ข้อมูลอย่างมีเหตุผล สามารถสื่อสารคำถาม คำตอบ ข้อมูลและสิ่งที่ค้นพบจากการเรียนรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจได้

2. เรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากความรู้วิทยาศาสตร์เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับโลกธรรมชาติ (natural world) ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทุกคนจึงต้องเรียนรู้เพื่อนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตและการประกอบอาชีพ เมื่อผู้เรียนได้เรียนวิทยาศาสตร์โดยได้รับการกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัว ท้าทายกับการเผชิญสถานการณ์หรือปัญหา มีการร่วมกันคิดลงมือปฏิบัติจริง ก็จะเข้าใจและเห็นความเชื่อมโยงของวิทยาศาสตร์กับวิชาอื่นและชีวิต ทำให้สามารถอธิบาย ทำนาย คาดการณ์สิ่งต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล การประสบความสำเร็จในการเรียนวิทยาศาสตร์จะเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ มุ่งมั่นที่จะสังเกต สำรวจตรวจสอบ สืบค้นความรู้ที่มีคุณค่าเพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องสอดคล้องกับสภาพจริงในชีวิต โดยใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลายในท้องถิ่น และคำนึงถึงผู้เรียนที่มีวิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความถนัดแตกต่างกัน

3. การเรียนรู้วิทยาศาสตร์พื้นฐาน เป็นการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจ ช่างสังเกตและเห็นความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้หลายๆ ด้าน เป็นความรู้แบบองค์รวม อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความสามารถในการจัดการ และร่วมกันดูแลรักษาโลกธรรมชาติอย่างยั่งยืน

2.6.2 เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์เป็นเรื่องของการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ โดยมนุษย์ใช้กระบวนการสังเกต สำรวจ ตรวจสอบ และการทดลองเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและนำมาจัดระบบ หลักการ แนวคิดและทฤษฎี ดังนั้นการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้เรียนรู้และค้นพบด้วยตนเองมากที่สุด นั่นคือให้ได้ทั้งกระบวนการและองค์ความรู้ ตั้งแต่เริ่มแรกก่อนเข้าเรียน เมื่ออยู่ในสถานศึกษาและเมื่อออกจากสถานศึกษาไปประกอบอาชีพแล้ว

การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษามีเป้าหมายสำคัญดังนี้

1. เพื่อให้เข้าใจหลักการ ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในวิทยาศาสตร์
2. เพื่อให้เข้าใจขอบเขต ธรรมชาติ และข้อจำกัดของวิทยาศาสตร์
3. เพื่อให้มีทักษะที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้าและคิดค้นทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
4. เพื่อพัฒนากระบวนการคิดและจินตนาการ ความสามารถในการแก้ปัญหาและการจัดการทักษะในการสื่อสาร และความสามารถในการตัดสินใจ
5. เพื่อให้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี มวลมนุษย์และสภาพแวดล้อมในเชิงที่มีอิทธิพลและผลกระทบซึ่งกันและกัน
6. เพื่อนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและการดำรงชีวิต
7. เพื่อให้เป็นคนมีจิตวิทยาศาสตร์ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมในการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์

2.6.3 หลักการจัดการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

1. หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

2. กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

4. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

4.1 บทบาทของผู้สอน

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน
- 2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะ กระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย
- 4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้
- 5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน
- 7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

4.2 บทบาทของผู้เรียน

- 1) กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง
- 2) เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ

- 3) ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ในสถานการณ์ต่างๆ
- 4) มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู
- 5) ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.6.4 สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก
2. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอนรวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็สื่อการเรียนรู้
3. เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
4. ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ
5. ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
6. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหามีความถูกต้องและทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจว่า หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจของบุคคลที่มีต่อการทำงานและองค์ประกอบหรือสิ่งจูงใจอื่น ๆ ถ้างานที่ทำหรือองค์ประกอบเหล่านั้นตอบสนองความต้องการของบุคคลได้บุคคลนั้นจะเกิดความพึงพอใจในงานขึ้นจะอุทิศเวลาแรงกาย แรงใจรวมทั้งสติปัญญาให้แก่งานของตนให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพสิ่งจูงใจที่ใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้นให้บุคคลเกิดความพึงพอใจจากการศึกษารวบรวมและสรุป (จรินทร์ยา ยวงนาค, 2554) มีดังนี้

1. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ (material inducement) ได้แก่ เงิน สิ่งของหรือสภาวะทางกายที่ให้แก่ผู้ประกอบการกิจกรรมต่าง ๆ
2. สภาพทางกายที่พึงปรารถนา (desirable physical condition) คือสิ่งแวดล้อมในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งอันก่อให้เกิดความสุขทางกาย
3. ผลประโยชน์ทางอุดมคติ (ideal benefaction) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่สนองความต้องการของบุคคล
4. ผลประโยชน์ทางสังคม (association attractiveness)

คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีฉันท์มิตรกับผู้ร่วมกิจกรรมอันจะทำให้เกิดความผูกพันความพึงพอใจและสภาพการเป็นอยู่ร่วมกันเป็นความพึงพอใจของบุคคลทางด้านสังคมหรือความมั่นคงในสังคมซึ่งจะทำให้รู้สึกว่ามีหลักประกันและความมั่นคงในการประกอบกิจกรรม

ครูเป็นปัจจัยที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ การใช้หลักสูตรจะเกิดประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับครูเป็นสำคัญด้วยเนื่องจากครูเป็นผู้แปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ครูต้องคำนึงถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความสมดุล จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความสุข เมื่อผู้เรียนจะมีความสุขได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น ย่อมนำมาซึ่งประสิทธิภาพในการเรียน นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ดังนี้

กูด (Cater v, Good, 1973:518) กล่าวโดยสรุปว่าความพึงพอใจ หมายถึง คุณภาพ สภาพหรือระดับความพึงพอใจ ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจต่างๆ และทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง,

ธารณี วิทยาอนิวรรณ (2542:34) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบและกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านต่างๆ เช่น บรรยากาศการเรียนการสอน ลักษณะของกิจกรรม วิธีการประเมินผล เป็นต้น

ดังนั้น ความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกของผู้เรียนที่เป็นผลมาจากรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีการวัดและประเมินผล และปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งแสดงออกมาเมื่อได้รับสิ่งที่ต้องการ

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เศรษฐกรรณ์ หน่อคำ (2548) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษในโรงเรียนสองภาษา และเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษในโรงเรียนสองภาษา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า มีตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษในโรงเรียนสองภาษา ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวนทั้งสิ้น 64 ตัวแปร จากตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด 77 ตัวแปร

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลบ่งชี้คุณภาพการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษในโรงเรียนสองภาษา พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ น้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบย่อยทั้ง 15 ตัว มีค่าเป็นบวก โดยองค์ประกอบย่อยที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ส่วนค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลักคุณภาพการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษทั้งสามด้านมีค่าบวก

สาวิตรี กลืนธ (2549) ได้ศึกษาอนาคตภาพของโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอน พบว่าอนาคตภาพที่เป็นไปได้มากที่สุดของโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอน ในปีพุทธศักราช 2559 และเป็นอนาคตที่พึงประสงค์ที่มีผู้เชี่ยวชาญมีความเห็น สอดคล้องกันในระดับสูงมากในด้านต่างๆ สรุปผลวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในระดับสากล และสามารถดำรงตนอยู่กับวัฒนธรรมไทยได้ สามารถศึกษาต่อได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สองใช้วิธีเรียนแบบธรรมชาติโดยต้องการให้ผู้เรียนคิดและเข้าใจเป็นภาษาอังกฤษ จำนวนผู้เรียนในแต่ละห้องต้องไม่เกิน 30 คน โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ทักษะภาษาอังกฤษมากขึ้น มีโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ

2. ด้านหลักสูตร โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองที่ชัดเจน โดยใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเป็นแกนกลาง โรงเรียนมีอิสระในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามากขึ้น มีการปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนาเนื้อหาสาระสู่ความเป็นสากล

3. ด้านครูผู้สอน โรงเรียนให้ความสำคัญกับการคัดเลือกครูผู้สอนที่มีคุณภาพมากขึ้นครูผู้สอนต้องมีความรู้ในสาขาวิชาที่สอนเป็นอันดับแรก รองลงมาต้องมีความรู้ความสามารถด้านการสอน มีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษได้เหมือนเจ้าของภาษา และต้องมีวุฒิทางการศึกษาตามลำดับ โรงเรียนมีการสรรหาครูชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษาจากแหล่งในต่างประเทศโดยตรง ครูชาวต่างชาติมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น และในการทำงานร่วมกับครูชาวไทยส่งผลให้ครูชาวไทยมีพัฒนาการด้านการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารมากขึ้นด้วย มีองค์กรดูแลเกี่ยวกับกฎระเบียบและอำนวยความสะดวกแก่ครูชาวต่างชาติเช่น การบรรจุครู และการต่อวีซ่าให้ครูชาวต่างชาติเขตกรุงเทพมหานคร.

4. ด้านผู้เรียน โรงเรียนจัดการเตรียมความพร้อมด้านพื้นฐานการใช้ภาษาอังกฤษให้แก่ผู้เรียน ผู้ที่เรียนจบมีความกล้าคิด กล้าแสดงออก รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการฟังสำเนียงภาษาอังกฤษที่หลากหลาย และเลือกเรียนต่อโปรแกรมภาษาอังกฤษของมหาวิทยาลัย ในประเทศเป็นอันดับแรก

5. ด้านสื่อการเรียนการสอน มีสื่อหลากหลายที่ช่วยพัฒนาทักษะการใช้ภาษามากขึ้นมีการใช้อินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอน และมีการจัดทำเอกสารการเรียนการสอนในรูปแบบสื่อผสมลงแผ่นซีดีมากขึ้น

6. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน วิชาที่สอนเป็นภาษาอังกฤษ ต้องใช้ข้อสอบ เป็นภาษาอังกฤษ โดยครูต่างชาติมีบทบาทเป็นผู้ออกข้อสอบ และประเมินผลการเรียนในวิชาที่สอน การประเมินผลการเรียนมีมาตรฐานมากขึ้นและมีลักษณะเป็นการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริงมากขึ้น

อัญชลี ชัยวิเชียร (2550) ได้วิจัยการสลับภาษาระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยนักเรียนที่ศึกษาในหลักสูตรการเรียนการสอนแบบสองภาษา โดยมีจุดประสงค์เพื่อสืบค้นปรากฏการณ์การสลับภาษาระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่ศึกษาในหลักสูตรการเรียนการสอนแบบสองภาษา (Mini English Program – MEP) ซึ่งในโครงการนี้มีการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษใน รายวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และ วิทยาศาสตร์ พบว่า ความถี่ของการสลับเปลี่ยนภาษาพบมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลชุดแรก ซึ่งนั่นแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีการสลับเปลี่ยนภาษาจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษมากขึ้นทั้งที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกห้องเรียน อย่างไรก็ตาม ความถี่ของการสลับเปลี่ยนภาษาที่พบภายในห้องเรียนโดยรวมแล้วมีจำนวนลดลง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความถี่ในการสลับเปลี่ยนภาษาจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยที่พบภายในห้องเรียนมีจำนวนลดลงถึง 50 เปอร์เซ็นต์ เมื่อพิจารณาที่การสลับเปลี่ยนภาษาในระดับคำและกลุ่มคำ นอกจากนี้ยังพบหน้าที่ของการสลับภาษาถึง 8คุณลักษณะ ได้แก่ การเน้นย้ำ การร้องขอ การอธิบาย การเรียกความสนใจ การแสดงความขอบคุณ การถาม การขอโทษ และการอุทาน การวิจัยนี้ยังพบปัจจัยอันเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดการสลับภาษาคือ ความคุ้นชินของคำ วลี หรือ ประโยคนั้นๆ ความไม่ชำนาญในภาษาอังกฤษ หัวข้อของการสนทนาและผู้ร่วมสนทนา

Chuanlian Song (2011) ได้เผยแพร่เอกสารวิจัยในหัวข้อ Bilingual Education in Colleges and Universities of China กล่าวว่าในปัจจุบันการเรียนการสอนแบบสองภาษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมีปัญหามากมายในประเทศจีน ได้แก่

1. การขาดความเอาใจใส่ของการศึกษาแบบสองภาษาและครูสอนที่เป็นต่างชาติอย่างจริงจัง
2. ครูต่างชาติไม่มีทักษะในการสอนเพียงพอ โดยเน้นเฉพาะภาษาต่างประเทศเป็นหลัก
3. ขาดสื่อการสอน เอกสารตำราที่ใช้ในการเรียนการสอน เนื่องจากเอกสารมีราคาสูง
4. ขาดครูผู้สอนที่สามารถสอนที่มีความสามารถทั้งการถ่ายทอดเป็นภาษาอังกฤษและวิชาเฉพาะ ขาดการจัดอบรมให้ผู้สอนที่สอนในหลักสูตรสองภาษา
5. บางวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ครูสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดี จึงดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษา ซึ่งพบว่าในบางวิชาไม่เหมาะสมกับการเรียนแบบสองภาษา ทำให้การเรียนการสอนไม่ประสบความสำเร็จ

6. ระดับความรู้ภาษาอังกฤษที่แตกต่างส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันจากปัญหาข้างต้น Chuanlian จึงได้เสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษา อาทิเช่น แนะนำสื่อการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน จัดการอบรมให้กับครูผู้สอน ในระบบสองภาษา เป็นต้น

2.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย

